

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

32. zborovanje slovenskih zgodovinarjev in zgodovinarok

Celje, 30. september – 2. oktober 2004

Zveza zgodovinskih društev Slovenije je 30. septembra ter 1. in 2. oktobra 2004 v Celju izvedla načrtovano 32. zborovanje slovenskih zgodovinarjev in zgodovinarok pod naslovom »ŽENSKÉ SKOZI ZGODOVINO«. Programski odbor je na svoj poziv dobil presenetljivo število prijav referentov, kar je potrdilo pravilnost odločitve za tematsko navezavo zborovanja na ženske in njihovo vlogo v zgodovini.

43 prijavljenih referentov (od tega 6 iz tujine) je bilo razporejenih v tri vsebinske sklope, ki so dodobra zapolnili oba delovna dneva zborovanja, precej časa pa je bilo namenjenega tudi strokovnemu posvetu učiteljev zgodovine. Društvo učiteljev zgodovine Slovenije je namreč vzorno organiziralo spremljevalni program, ki se je odvijal v petek, 1. oktobra. Predavanju Roberta Stradlinga o sodobnem poučevanju evropske zgodovine 20. stoletja je sledila popoldanska okrogla miza o zgodovinsko »občutljivih« temah v sistemu eksternega preverjanja znanja.

»Glavni« del posvetovanja je bil torej posvečen interdisciplinarnemu pogledu na vlogo žensk v zgodovini. Širok okvir posvetovanja pa je napovedal že izbor uvodničark: Marta Verginella je razglabljalna o dilemi med »zgodovino žensk« in »žensko zgodovino«, gostja iz Hrvaške Andrea Feldman, je spregovorila o stanju ženskih študij v sodobni hrvaški historiografiji, Milica Antič Gaber pa razodela sociološki pogled na zgodovino ženske.

Prvi vsebinski sklop je začel trojček referatov o vlogi ženske v srednjeveški in zgodnji novoveški družbi. Darja Mihelič je spregovorila o ženi v predkapitalističnem obdobju, Katja Mahnič Žvanut o ženskih pečatih na listinah iz zbirke ARS, Rolanda Fugger Germadnik pa o skrivnostni in nerazumljeni Barbari Celjski in njenih »portretih« v zgodovinopisju. Sabine Florence Fabijanec je predstavila gospodarsko dejavnost žensk v Dalmaciji med 14. in 16. stoletjem, Andrej Hozjan nekrolog za Rožo Rebeko Schratzenbach, grofico Nádasdy z Gornje Lendave iz leta 1718, Boris Hajdinjak pa je spregovoril o ženskah gospodov Ptujskih v prvih treh generacijah tega plemiškega rodu. Barbara Šatej je predstavila delovanje Goriškega splošnega slovenskega ženskega društva, Tina Bahovec vlogo žensk pri prelomnih dogodkih v letih 1918–1920 na Koroškem, Silva Bon pa delež Slovenk v osvobodilnem gibanju in povojni obnovi na Tržaškem. S slovenskimi književnicami 19. stoletja se je v svojem referatu ukvarjala Mira Delavec, Maja Gombač nas je popeljala skozi pregled modnega časopisja pred in po 2. svetovni vojni, Tomaž Pavlin pa je prispevek o pomenu telovadbe za ženske zavil v provokativen naslov: »Ženska ne potrebuje telovadbe, ostane naj v kuhinji in pri domačem ognjišču«. Da so bile Slovenke dejavne tako pred kot tudi za kamero in da brez njih ni filma, je dokazala Marta Rau Selič. Zadnji trije referati prvega sklopa so prikazovali ženske v zanje manj običajnih okoljih in situacijah – vojni in vojaški zgodovini vobče (Janez J. Švajncar), vrvežu 1. svetovne vojne (Petra Svobljšak) ter v labirintu obveščevalnih in varnostnih služb (Ljuba Dornik Šubelj).

Drugi vsebinski sklop je združeval referate s področja (ženskega) šolstva ter mesta žensk v družbenem in gospodarskem življenju. France Kresal je podal pregled deleža žensk v gospodarskem življenju na Slovenskem do leta 1941, Ljudmila Bezljaj Krevel je opisala zaposlovanje žensk v poštni, telegrafski in telefonski dejavnosti, Anka Vidovič Miklavčič pa je obudila spomin na Zvezo delavskih žena in deklet. Referati Tanje Žigon (o književnici Hedwig Radics-Kaltenbrunner), Nataše Kolar (o začetkih dekliškega šolstva na Ptujskem), Stanislava Južniča (o prvi Slovenki, študentki fizike in matematike Henriette von Aigentler) in Aleša Gabriča (o padanju še zadnjih trdnjav izključno »moških« študijev) so odstrli pogled na odnos do izobraževanja žensk in predstavili razgibane življenjske poti pionirk na področju visokošolskega študija, ki je dolgo veljal za izključno domeno moških. Dve zanimivi intelektualki sta

nam predstavila Jože Rataj (pisateljico Ano Wambrechtsamer) in Janez Stergar (naravoslovko dr. Ángelo Piskernik), Mojca Kovačič pa nas je popeljala srednjeveško Istro in nas seznanila s položajem tamkajšnjih žensk v zakonski zvezi. Damjan Hančič je v svojem referatu obdelal ženske samostane in vlogo njihovih predstojnic v družbi, Janez Šumrada je predstavil prispevek »Slovenca« Jurija iz Brežic k razpravam o devištvu v Franciji v začetku 15. stoletja, Dragica Čeč pa se je spopadla z obravnavanjem detomora na Kranjskem v 18. stoletju. Zaključni del drugega vsebinskega sklopa je bil namenjen zgodovini »(zlo)rabe« žensk v političnem življenju. Maca Jogan je predavala o opravičevanju podrejenega položaja žensk do začetka 2. svetovne vojne, Irena Selišnik o začetkih političnega angažmaja žensk v katoliškem in liberalnem taboru, Vida Deželak Barič pa o politizaciji ženske na Slovenskem med drugo svetovno vojno.

Tretji vsebinski sklop se je začel z referatoma, ki sta osvetlila položaj žensk na »obeh straneh« zakona. Igor Zemljič je raziskal odmeve ženskega kriminala v slovenskem časopisju na začetku 20. stoletja, Jelka Melik pa je podala pregled ženskega ukvarjanja s pravom v štiridesetletju 1919–1959. Referati Mojce Šorn (o liku pridne ljubljanske gospodinje), Dunje Dobaja (o podobi ženske v slovenskem katoliškem časopisju med 2. svetovno vojno) ter Mateje Jeraj (o položaju Slovenk v socializmu) so podali pregledno in zanimivo galerijo stereotipov in kalupov, v katere je družba tlačila ženske v preteklosti.

Glavni del zborovanja sta zaključila prispevka Matjaža Klemenčiča in Marjana Drnovška, ki sta spregovorila o izseljenkah, njihovi podobi v javnosti (Drnovšek) ter organiziranju v novi domovini – Združenih državah Amerike (Klemenčič).

Pomemben del vsakokratnega zborovanja je tudi občni zbor ZZDS, ki je bil tokrat na vrsti v petek, 1. oktobra. Zbor se je začel s tretjo podelitvijo nagrade Klio, ki jo je komisija to pot namenila Matjažu Bizjaku za delo *Ratio facta est*. Gospodarska struktura in poslovanje poznosrednjeveških gospostev na Slovenskem, ki je izšlo pri Založbi ZRC SAZU.

Delovni del občnega zbora je bil precej razgiban, saj je običajnim poročilom predsednika, Vojaške sekcije, finančnemu poročilu in poročilu Nadzornega odbora o poslovanju ZZDS, ki so bili sprejeti brez pripomb, sledilo poročilo o delu Častnega razsodišča, na katerega je imel precej pripomb Igor Grdina, ki se je na razsodišče obrnil v strokovnem sporu. Diskusija predsednika ZZDS Branka Goropevska in Igorja Grdine je navrgla precej nedorečenosti statuta ZZDS in dala veliko spodbud za organiziranost in zakonsko ureditev delovanja ZZDS ter njenih organov v bodoče.

Občni zbor je razrešil staro in izvolil novo vodstvo ZZDS, katere predsednik je postal Mitja Ferenc, podpredsednika Petra Svoljšak in Darko Friš, tajnica pa Barbara Šatej.

Sobota je bila rezervirana za ekskurzijo v Rogaško Slatino, kjer smo si pod vodstvom Bojana Cvelfarja ogledali prenovljen Zdraviliški dom (zdaj Grand hotel Rogaška) in njegovo Kristalno dvorano, nato pa smo se podali na obnovljen grad Strmol pri Rogatcu, kjer nas je sprejel rogaški župan Martin Mikolič. »Strokovni« del ekskurzije je sklenil ogled muzeja na prostem Rogatec.

32. zborovanje ZZDS je bilo sodeč po vtisih udeležencev uspešno in dobro izvedeno, saj je udeležence »motila« le natrpanost vsebin in spremljevalnih dogodkov (županov sprejem, filmska predstava za udeležence), kar pa lahko kljub vsemu jemljemo kot kompliment. Izkazalo se je, da je moč pod streho spraviti tudi znanstveno srečanje s precejšnjim številom referentov, poslušalcem pa olajšati izbiro vsebin s pravočasno (predčasno) pripravo zbornika referatov (za kar gre zahvala v prvi vrsti referentom) ter s smiselnim oblikovanjem vsebinskih sklopov.

Ocenjujemo, da je v dveh delovnih dneh spremljalo strokovni program preko 200 poslušalcev.

Aleksander Žižek